

Eläinhuojelusoiloista Tallinnassa.

Se, joka vuosien kuluksa on seurannut eläinhuojelusoiloja Tallinnassa, ei voi olla panematta merkille, miten huomattavasti ne viime aikoina ovat parantuneet.

Woimattomien, laihojen hevosten sijasta, jotka ennen jonottiivat satamassa laivojen siellä poiketesksa, näkee nyt enemmästä päästä kauniita ja komeita ajurihevosia, ainakin päivän aikaan. Wasta pimeän tullen otetaan ontuivat tai muulla tavoin huonokuntoiset hevoset esille. Näiden höhevoosten ja maalaisten karskastuneimpien hevosten joukossa näkee usein täällä niinkuin kaiffialla muuallakin entisiä jalorotuisia sotilas- ja ratsuhevosia, jotka eivät milloinkaan enään näy woivan perehtyä uusiin olosuhteisiin ja wetojuhtina, waan kulkewat epäwarmoina ja awuttomina, niwelet kanteina ja pöhöttyneinä ja hieno, arka nahka piiskanisukujen wiiltämänä.

Sillä piiskaa käytetään monasti aiwan armottomasti.

Wenäläijiltä opittu tapa kannattaa hevosen päätä lyhyillä siiijsilla on vielä jofseinkin yleinen, waikkakin se jo näkyy olewan jofsfain määrin häwiämässä. Dumat ja hevosille kiwälliset filmäläpät ovat, kun niitä — onneffi harwoin — käytetään, melkein filmien päälle wedettyt.

Wähimmin tarkoituksenmukaista hevosten waljaisa on kuitenkin jebolffa-

muoto, jota vielä Njäs-Suomesfatin käytetään, juoraa, wenäläisistä mallia. Laihoille ja korkeaselkäisille hevosille tuottaa se ankaria kipuja selkään ja usein jhöpöyksen alle juuria hankaushaarwoja. Sen tähden olisi hevosen selkään niin hywiin soveltuwa kaarisetolffa ehdottomasti otettava epämuikawan suoran setolffamallin tilalle. Helsingin Waljas- ja Nahkatarwara Oh:stä ostamani mallikas kaarisetolffa herättiikin yleistä hywäksymistä Tallinnan torijleijöissä ja jätin sen nähtei ffi kauppaHallipolitiin toimistöön.

Kaupungin teurastuslaitoksessa tainnutetaan eläimiä tavalla, joka mielestäni on leimattawa turhaksi eläinrääkkäykseksi. Ontolla rautawasaralla isketään eläimiä niskaan. Se jhöpöyhy maahan, mutta lie nee tuskin kadottanut tuntuksa ja tajuntansa. Sen woii päättää jo jiiitäkin, että se niin usein kaatuu polwilleen ja jälestäpäin on käännettävä kyljelleen. Wafara irrotetaan ja lyödään sen jälkeen eläimen otfaan. Mikä tottumaton muorukainen höwänjä saa tämän tainnuttamisen suorittaa ja hän woikin tehdä sen waraatta itselleen, eläimen liikunta- ja wastustamisfyty kun niskaiskun awulla lamautetaan. Ja hönnit owattin jennukaun tehnyt, ne osuivat wäätin ja on niitä useampia kertoja uudistettava. Helsingin, Wiipurin ja tietääkseni muissafin Suomen teurastamoissa jwurittawat ainoastaan

määrätty miehet tainnuttamisen. Siten se woikin tapahtua tarpeellisella taidolla ja varmuudella.

Tallinnan teurastamon ystävällinen johtaja on luwannut hankkia uudenaikaisen ampumakoneen Saksasta. Olen ehdoittanut, että Helsingin teurastuslaitoksessa käytetty yksinkertainen ja tehokas tainnutustapa, otetaan lyönti kantakirveellä, jonka walokutwan avulla selostin, otettaisiin edes wäliaikaisesti käytäntöön, mutta johtaja sanoi tahtowansa turwautua suorastaan ampumatapaan, milloin se sitten tapahtunee.

Waikka se tustin lienee lain tai asetuksen mukaista, kuljetetaan Tallinnassa pieniä eläimiä wielä maaseudulta ja Dwigatel asemalta jidotuin jaloin. Parilla wafikalla olivat rihmojen hankaamat haatwat nahassa ja pienet säärät olivat kangistuneet ja turwonneet.

Erään helsinkiläisen liifteen häffilaitteella warustetusta kuljetusbiilistä otamallani walokutwalla esitin muutamampaa, wähemmän aikaa kuluttawaa ja ennen kaikkea inhimillisempää pienten eläinten kuljetustapaa, kuin niiden jalkojen sitominen.

Kanojakin nähtään tuotawan maalta torille jalat sidottuina ja laatikot, joissa niitä torilla pidetään kaupan, owat matalat ja ahtaat.

Suono Wirossa wallalla olewa tapa on nautaeläinten htkemisen sarwien ympärillä juoksewalla filmufalla tai muuten sarwia niin tiukasti kiertämällä, että köyhien alle muodostuu werijä, niswaisia haatwoja. Tallinnan teurastuslaitoksella ja satamassa karjan lastauksissa laivoihin, joita joka kesä olen wiime vuosina käyni katsomassa, olen wirolaisten awustamana poistanut tai wäljentänyt jidottain näitä tuskallisia htkemisiä. Wiranomaisten ja eläinten suoelijain oliji sentähden kaikkialla mihi eläimiä kuljettiin, markkinoille, asemille ja satamiin, tarkastettava, että köydet owat löysästi kierretty sarwien ympärille ja kiinnitetty solmuilla eikä juoksewalla filmufalla. Paras kuitenkin oliji mukawien riimujen otaminen käytäntöön sarwista htkemisen tilalle.

Uljaiden eläinten joukossa mesfujen eläinmäärityksäkin oli jonni, jonka nislaa riimu ankarasti hantafi. Mutta löysennäkki sitä ei woimut päästää, koska siwufanattimet olivat niin pitkät, että se silloin oliji pudonnut päästä pois.

Epäkohta sitoa eläin kuonorengasta tiusemmin kuin riimukytymisestä nähtiin Tallinnan mesfuilla, niinkuin sitä paikoitain Suomesfajin tapatana, waan korjattiin se myöhemmin, kun siitä hoitajalle huomautti. Glahduttawana seikkana woimainia, että Wirossa kuonorengasta niin harwoin käytetään. Satamassa olewien lukuisien suurien jonniin joukossa oli ainoastaan yhdellä tämä wästemmiehen linen palotuswehje.

Minusta tuntui muuten kuin ei riittäwää huolta oliji pidetty muutamista pienemmistä mesfuilla nähteillä olewista eläimistä. Muutamissa koira- ja kanahäkeissä ei aina ollut edes wettäkään, waikka sitä helposti oli saatawissa mesfukentällä olewasta wefijohdosta.

Glofuun 19 p:nä tuotiin Tallinnaan eläinlasti Hiidenmaalta ja lastattiin kolme laiwaa Ruotfiin. Wilkkaasta liifenteestä huolimatta oli järjestyks niin hhwä ja menettely niin rauhallinen, että mikä kanja hhwänjä saattaiji pitää sitä esimerkkinä. Eikä eläimiä pahoin pidettykään. Ainoastaan jottuk kuljettajat käyttiwät piiskaa, waan jekin pian ehkäistiin.

Surtea asia on joka tapauksessa tuweläinten kuljetus laivoissa. Pää ankarasti alas wedettynä, tustin hletthen edes sydämään niiden eteen heitettyjä heimiä, seifowat ne tuossa epämukawassa asennossa wälisistä useampia wuorokausia. Kun laskeutuwat lewolle, niin on niiden maattawa pää mitä luonnottomimmassa asennossa ja nousewatkin pian jaloilleen taas. Kun sitten matkalla laivan keikkuessa wisikautuwat wuoroin laivan reunistaa wastaan, wuoroin fannellepäin, niin koto niiden raskaan ruumiinsa paino riippuu tilapäisesti tehdyn köhstireimun ja sarwikohden warassa. Eräs jonni oli saanut pingoiteturin riimukohden filmäänsä, mikä hllätkin useasti woijattua, ja yritti tatakäwärellään sitä poistaa. Mutta se oli tietien mahdotonta, kun se ei woimut kääntää päätään siwullepäin. Tallijella aukiudellaan wirolaiset lastajat epäkohdan korjasivat. Mutta jos oliji jäänyt huomaamatta, niin ei mitään mielikuwitus woijtuwailla tustia, joita se oliji onnettomalle eläimelle matkalla tuottanut.

Ryhdyän hartaimmin kaikkia laivanpäällikoitä, karjan omistajia ja kuljettajia, eläinlääkäreitä ja wiranomaisia walwomaan, ettei eläinten htkeminen laivoissa tuottaiji niille tarpeettomia kärsimykkiä.

Olen katottawaa, että köhstireimu asete-

taan korvien eikä sarvien taakse, ettei se kulje filmien yli, ettei se kiristä eläimen suun ympäriltä ja että ainoastaan silloin, kun on hysymyksessä erittäin vaikeasti ohjattavia eläimiä, riimuhyöhiimen liijaksi käytetään myöskin kytkemistä sarvien ympäriltä.

Ennen kaikkea olisi pyrittävä siihen, että eläimet laivoilla voisivat seisoa ja maata luonnollisessa asennossa. Siksi olisi eläintentuljetuslaitavat varustettava yhdyshuoneilla rautatangoilla irtonaissine renkaineen, joihin kytkymiä voisi kiinnittää. Eläimille valmistettaisiin jiten tilaisuutta jossain määrin liikuttaa päätänsä, pääjemättä kuitenkaan toisiaan puskemaan. Laiwan tai lastin omistajan olisi varustauduttava kaikkia kuljettavia eläimiä varten nahkahihna- tai satulavyöriimuilla; tilapäisesti tehdyt köhjiiriimut ja sarvista kytkemiset olisiivat sitä vastoin kokonaan poisjätettävät käytännöstä laivoilla. Jotaiseen laimaan olisi vielä hankittava presenninkipeitteet kannella seisovien eläinten suojelemiseksi kylmältä, jateelta ja hyöhyäloilta. Sillä laivojen juuria presenninpeijä on vaikea lewitellä eläinten yli — joka tapauksessa olisi se tehtävä jo rannassa ennen laivan lähtöä — jo jittäkin syystä, kun ne voisivat olla haittafikkii laivan ohjaukselle kovemman tuulen käydessä.

Mutta tuskinpa milloinkaan tämä hysymys on tyydyttävästi ratkaistavissa, ennenkuin pääjemme niin pitkälle, ettei teurasekäimiä elävinä tarwisse kuljettaa paikasta paikkaan ja maasta maahan, vaan että pifaijen tiedottamijien avulla niiden liha jaattaisi tilata ja ilmaittise kuljettaa kaupana olewille paikkafunnille muutaman tunnin kulussa. Tai kun ihmijet wihdoinkin oppiivat käsittämään ettei eläinten liha — kidutettujen eläinten liha — ole luonnon määräämä ravintomme, vaan että se julmuuta ja wäkiwaltata aiheuttamatta saadaan raikkaampaa ja terveellisempänä kswikumasta.

Sianteurastusta amerikkalais-tanskalaisen tawan mukaan.

Talinnassa löyhyh paitsi kaupungin yleisistä teurastuslaitosta myöskin kaffi wientiteurastamo. Toisen, Estonian, on suunnitellut ja rakentanut tanskalainen insinöörihyttiö Gjerstrup, jolta myöskin on tiedusteltu hintoja laajunnon antami-

sesta ja piirustusten valmistamisesta Helsingin uudelle teurastamolle. Edellämainitusta on yhtiö waatinut Smf. 18,000: — ja jälkimmäisestä Smf. 485,000: —.

Estonian teurastamossa alkoi teurastus jo eläintallisja, jota on wälittömässä yhteydessä teurastamon kansja. Rautasettinki kiinnitettiin koufulla sian toiseen talajalkaan. Sen avulla se wedettiin erään hyjitoikkoisella, kumealla jyskeellä pyöriwän konelaitteen luo, johon kettingin toinen pää kiinnitettiin. Surjasti kirkuwa eläin wedettiin hitaasti hlös permannolta ja siirtyi koneen tasaisesti pyöriessä hlös wiereijeen huoneeseen, missä eräs mies otti sen vastaan, käänsi sen sopiaan asentoon ja työnsi kylmäwerijesti ja kiiruhtamatta pitkän kalfiteräisen weitjen syywälle sen rintaan. Kimeämmäkki, epätoiwoisemmäkki muutui kirkuminen ja weri tirsui juuhunipaisesti, haawaasta kuolinkamppailusja jättiwän ruumiin siirtheissä teurastushallista. Ja jantillissellä tarkkuudella toi kone hlös uusia ureja, toisen toisenja perään. Mies, joka oli kiinnittämässä wastustelewia eläimiä kooneseen, piti astiaa yhdämen tyfynnästä pulppuawan weritulwan alla ja joi sitä sen eläimen, jonka suonissa se oli wirannut, wielä wäristellessä ja wäiferoidessa.

Ruumiit heitettiin teurastushallisja kuumaan wesiialtaaseen, nostettiin auto-maattijesti koneelle, jossa pyöriwä laite poisti suuren osan harjajista, ja siirrettiin metallijilinteriin, jossa palawa lieska ne kärwensi. Ne puhdistettiin, awattiin ja lujuiwät katosja olewia puikia wöhten jäädytysshuoneen eteiseen, missä eräs nainen yhdisti etujalkojen jorkkia rautakoukuilla filmiin, joissa wähen ennen olin nähnyt tuwastulwan niin paljon tuskaa ja kärsimystä.

Kaikki tapahtui johdonmukajesti ja täsmällijesti, mutta kaamea alfutoimitusjäärestä riippuwine, awuttomine ja tainnuttamattomine eläimineen jätti mieleen aiwan pöyristyttävän ja lamauttawan wäifutuksen.

Sellainen on se teurastustapa, jota amerikkalaisen mallin mukaan harjoitetaan Tanskassa ja joka sieltä lewitetään muihin maihin. Tanskalajia teurastajia lienee tähän tarkoitukseen otettu useampaan paikkaan Ruotsissa ja Estoniasjakin oli tanskalainen tyhnyohjaja. Hän wätti tämän teurastustawan edun olewan sen nopeudessa, mikä tietenkään

ei pida paikkaansa, koska siinä toimivat kaffi miestä yhtä hyvin olisivat voineet eläimiä tainnuttaakin. Ei kuluuta Helsingin teurastuslaitoksessa oleva „hianloukku“ enemmän aikaa ja kuitenkin eläimiä siinä otetaan hengiltä niin kivuttomasti kuin siinäkin lienee mahdollista. Ja mitä-pä siitä, jos kuluttajiksiin aikaa.

Todellinen ihy amerikkalais-tanskalaisen teurastustavan käyttööön vientiteurastamoissa lienee se, että Englantiin vietävä hianliha perinnäistavan mukaan pitää olla juuri sillä tavalla teurastettu ja tanskalaiset ovat ottaneet tehtävääseen tämän traditionin käytännöllisen toteuttamisen.

Toijessa vientisianteurastamossa, „Skulmetuksessa“, joka ei vielä ollut käytännössä, tulee teurastustapa olemaan sama ja oppimestarikin hankitaan samalta taholta.

Nohkenen lausua toivomuksen, ettei Helsingin valtuuston asettama teurastuslaitoskomitea tule ryhtymään yhteistoimintaan tämän tanskalaisen yhtiön kanssa, jonka suunnitelmat esim. Dallinassa eivät liene kaitissa suhteissa yhdyttävät ja jonka teurastusjärjestely on sellainen, että se junnalaisteurastajille ja tieteellisille eläinrääkkääjille voi tarjota tusea heidän omalle toiminnalleen, vaan joka epäilemättä vaikuttaa järkyttävästi tai raaiistuttavasti tavalliseen ihmistuntoon.

Toivon, että suomalaiset eläinlääkärit ja arkkitehdit voisivat keffiä toiseen suuntaan menevän uutuuuden muille maille esimerkiksi kelpaavan, nim. eläinten tainnuttamisen josjakin eteishuoneessa, niin ettei niiden tarvitsisi kulkea veristä permantoa pitkin, kuolleita eläimiä ja niiden jäälmyhkiä siivuttaen, teurastuspaikalle.

Ajattelen kaitessa vaatimattomuudessa ja esimerkiksi seuraavan muodon. Eteen varustettaisiin pyörivällä permannolla, jommoisia on muutamien suurliikkeiden portaisissa ulkomailla. Meidän aikanne teknillisiin mahdollisuuksiin nähden tämätapainen järjestely kai olisi helppostikin toteutettavissa. Kun eläin eteishessä olisi tainnutettu, siirrettäisiin se permannon mukana teurastamoon. Siellä veri juoksuutettaisiin pois ja ruumis nostettaisiin kattoon, missä sitä rautaputkia myöten voisi siirtää niihin osaan teurastamoan tahansa, putket kun ovat vaihteilla toistinsa yhdistettävissä.

Enemmän junausta ihmisillekin varmaan koituisi siitä, jos eläimiä — raaimisjakin ulkonaijisia olojuhteissa — aina kohdeltaisiin huomioon ottamalla sen, että ne ovat korkeasti kehittyneitä, ajatuskyvyllä ja tunnolla varustettuja olentoja.

Helsinki, elokuuksja 1925.

A g n e s v o n R o n o w.

